

SPECIFIKACIJA PROIZVODA

DOKAZANA KVALITETA

MED

listopad, 2023.

Podnositelj zahtjeva:

HRVATSKI PČELARSKI SAVEZ

Pavla Hatza 5 , III kat

10 000 Zagreb

SADRŽAJ

1. SEKTOR I VRSTA POLJOPRIVREDNOG I PREHRAMBENOG PROIZVODA.....	1
2. OPIS POSTUPKA PROIZVODNJE	2
2.1 Proizvodni zahtjevi	2
2.2 Vrste meda	3
2.2.1 Vrste meda u nizinskom području	3
2.2.2. Vrste meda u gorskom području.....	4
2.2.3 Vrste meda u primorskom području	5
3. POSEBNE KARAKTERISTIKE.....	6
3.1. Podrijetlo glavnog sastojka (meda)	6
3.2. Kvaliteta glavnog sastojka (meda)	6
3.3. Hranidba životinja (pčela)	6
3.4. Tretiranje pri skladištenju i transportu.....	7
4. OPIS SUSTAVA SLJEDIVOSTI KROZ CIJELI POSTUPAK PROIZVODNJE.....	7
4.1. Označavanje i pakiranje.....	8
4.2. Vođenje evidencije	8

1. SEKTOR I VRSTA POLJOPRIVREDNOG I PREHRAMBENOG PROIZVODA

Specifikacija „Dokazana kvaliteta“ (u daljnjem tekstu: Specifikacija) propisuje ključne faze proizvodnje meda, posebne karakteristike proizvoda, obveznu dokumentaciju u pojedinim fazama proizvodnje te opis sustava sljedivosti.

U skladu s Direktivom Vijeća 2001/110/EZ med je prirodno sladak proizvod koji medonosne pčele (*Apis Mellifera*) proizvode od nektara biljaka ili sekreta živih dijelova biljaka ili izlučevina kukaca koji sišu na živim dijelovima biljaka, koje pčele skupljaju, dodaju mu vlastite specifične tvari, pohranjuju, izdvajaju vodu i odlažu u stanice saća do sazrijevanja.

Med koji ispunjava kriterije ove Specifikacije označava se znakom „Dokazana kvaliteta“, sukladno Pravilniku o nacionalnom sustavu kvalitete poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda „Dokazana kvaliteta“ (Narodne novine, br. 18/20, 93/21 i 128/22), u daljnjem tekstu: Pravilnik. Specifikacija se primjenjuje na med koji se prema podrijetlu dijeli na cvjetni ili nektarni i medun ili medljikovac, a prema načinu proizvodnje i/ili prezentiranja na med u saću, med sa saćem ili med s dijelovima saća, vrcani med, cijedeni med i prešani med.

Med označen znakom „Dokazana kvaliteta“ predstavlja proizvod s posebnim karakteristikama, koje se odnose na proizvodnju, kvalitetu i podrijetlo. Posebne karakteristike koje se odnose na proizvodnju meda definirane u ovoj Specifikaciji temelje se na objektivnim, mjerljivim i sljedivim kriterijima.

Znak „Dokazana kvaliteta“ osigurava potrošačima vrhunsku kvalitetu proizvoda, dodatnu kontrolu proizvodnje meda, a istovremeno potvrđuje da je med u potpunosti proizveden u državi navedenoj na znaku „Dokazana kvaliteta.“ Znak "Dokazana kvaliteta" odražava dodanu vrijednost proizvoda.

Specifikacija propisuje posebne karakteristike koje je potrebno ispuniti tijekom proizvodnje meda, a koje su propisane u točki 3. ove Specifikacije.

Ovom Specifikacijom proizvođači i skupina proizvođača uspostavljaju više tržišne standarde od propisanih, dodatnu transparentnost i sljedivost podrijetla tijekom cijelog proizvodnog procesa, kao i jačanje povjerenja potrošača osiguravanjem redovitih i neovisnih kontrola svih dionika u lancu uključenih u nacionalni sustav kvalitete poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda „Dokazana kvaliteta“.

Sudjelovanje u nacionalnom sustavu kvalitete poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda „Dokazana kvaliteta“ (u daljnjem tekstu: Sustav) je dobrovoljno.

Prije ulaska u Sustav, svaki proizvođač, odnosno skupina proizvođača, treba procijeniti prednosti i obveze sudjelovanja u Sustavu, kao što su razumijevanje Specifikacije, vođenje evidencija i čuvanje podataka, tekuću provedbu vlastite unutarnje kontrole koja osigurava da su ispunjeni svi zahtjevi Specifikacije te omogućavanje kontrole od strane ovlaštenih delegiranih tijela.

Svi dionici Sustava, pridonose većoj zastupljenosti domaćih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na tržištu, povećanju kupovine istih, kao i dugoročnu suradnju između svih dionika Sustava te jačanje domaćeg lanca prehrane.

2. OPIS POSTUPAKA PROIZVODNJE

2.1 Proizvodni zahtjevi

Med označen znakom „Dokazana kvaliteta” proizvode pčelinje zajednice sive pčele (*Apis mellifera carnica*) od nektara medonosnih biljaka i medne rose koja se pojavljuje na crnogoričnim i bjelogoričnim biljnim vrstama.

Sukladno EU Direktivi 2001/110/EZ, med se sastoji od različitih šećera, pretežno fruktoze i glukoze, kao i drugih tvari kao što su organske kiseline, enzimi, fenoli i hlapljivi spojevi, kao i ostale tvari koje potječu od prikupljanja nektara. Senzorska svojstva meda isključivo ovise o vrsti bilja koje posjećuju pčele. Med može biti tekuće ili viskozne konzistencije, djelomično ili potpuno kristaliziran. Ne smije pokazivati znakove fermentacije i/ili organoleptičke nedostatke. Također ne smije imati umjetno izmijenjenu kiselost ili biti zagrijavan na temperaturi većoj od 40°C, tako da enzimi budu uništeni ili u znatnoj mjeri inaktivirani uz maksimalnu vrijednost HMF-a od 30 mg/kg.

Med ne smije sadržavati tragove pesticida, lijekova ili drugih tvari koje ne pripadaju njegovom prirodnom sastavu.

U klimatskom pogledu postoje vrlo jasne razlike između kontinentalne i primorske regije koje uvjetuju prirodnu rasprostranjenost biljnih vrsta. Stoga se u kontinentalnom klimatskom

području mogu razlikovati biljne vrste nizinskog i gorskog, a u primorskom, sredozemnog i subsredozemnog podneblja, što je preduvjet proizvodnje različitih vrsta meda.

2.2. Vrste meda

2.2.1 Vrste meda u nizinskom području

Med od divlje trešnje (*Prunus avium*) je jantarne boje u tekućem, a smeđe u kristaliziranom stanju. Sklonost kristalizaciji je brza. Nektar se izlučuje krajem ožujka i početkom travnja, a med se vrca krajem travnja.

Med od uljane repice (*Brassica napus var. oleifera*) je svijetlo žute do tamno žute boje u tekućem, a bež sa sivim tonovima u kristaliziranom stanju. Sklonost kristalizaciji je izrazito brza. Nektar se izlučuje polovinom travnja, a med se vrca u svibnju.

Med od bagrema (*Robinia pseudoacacia*) je gotovo bezbojne do svijetložute boje s izraženom bistrinom, a zbog spore kristalizacije dugo ostaje u tekućem stanju. Nektar se izlučuje početkom svibnja, a med se vrca krajem svibnja i početkom lipnja.

Med od amorfe (*Amorpha fruticosa*) je svijetlo do tamno narančaste boje, a sklonost kristalizaciji je umjerena. Nektar se izlučuje krajem svibnja, a med se vrca u lipnju.

Med od pajasena (*Ailanthus altissima*) je svijetlo jantarne do jantarne boje u tekućem, a bijele ili bež u kristaliziranom stanju. Sklonost kristalizaciji je umjerena. Izlučivanje nektara i vrcanje meda je u lipnju.

Med od trušljike (*Frangula alnus*) je svjetlo do tamno jantarne boje. Sklonost kristalizaciji je umjerena. Nektar se izlučuje u lipnju, a med se vrca u srpnju.

Med od lipe (*Tilia* spp.) je žute do jantarne boje sa zelenkastom nijansom, a sklonost kristalizaciji je umjerena. Nektar se izlučuje u lipnju, a med se vrca početkom srpnja.

Med od kestena (*Castanea sativa*) je svijetlo do tamno jantarne boje s crvenkastom nijansom, a zbog spore kristalizacije dulje ostaje u tekućem stanju. Nektar se izlučuje u lipnju, a med se vrca početkom srpnja.

Med od suncokreta (*Helianthus annuus*) je svijetlo jantarne boje sa žutim odsjajem u tekućem, a zlatnožute u kristaliziranom stanju. Sklonost kristalizaciji je umjerena. Nektar se izlučuje u lipnju, a med se vrca u srpnju.

Medun od medećeg cvrčka (*Metcalfa pruinosa*) je tamnosmeđe do gotovo crne boje u tekućem, a smeđe u kristaliziranom stanju. Sklonost kristalizaciji je spora te dugo ostaje u viskoznom stanju. Medna rosa se pojavljuje u srpnju, a vrcanje meduna je u kolovozu.

Med od metvice (*Mentha* spp.) je tamno jantarne boje s crvenkastom nijansom. Sklonost kristalizaciji je umjerena. Nektar se izlučuje u srpnju i kolovozu, a med se vrca u rujnu.

Med od žlijezdastog nedirka (*Imaptiens glandulifera*) je svijetlo jantarne boje. Sklonost kristalizaciji je umjerena. Nektar se izlučuje krajem srpnja i tijekom kolovoza, a med se vrca početkom rujna.

Med od heljde (*Fagopyrum esculentum*) je svijetlo do tamnosmeđe boje, s blagim crvenkastim tonovima. Sklonost kristalizaciji je umjerena. Ovisno o vremenu sjetve, nektar se izlučuje tijekom lipnja ili srpnju, a med se vrca u srpnju ili kolovozu.

Med od bršljana (*Hedera helix*) je svijetlo do tamnosmeđe boje u tekućem, a bež u kristaliziranom stanju. Sklonost kristalizaciji je izrazito brza. Nektar se izlučuje polovinom rujna, a med se vrca krajem rujna.

Cvjetni i livadni med – multiflorni med je od žute do smeđe boje s uglavnom sporom kristalizacijom, međutim ovisno o sastavu nektara može biti i brza. U cvjetnom medu prevladava nektar drvenastih vrsta (stablašice i grmovi), a u livadnom nektar livadnih biljnih vrsta. Nektar se izlučuje od ožujka do kolovoza, a med se vrca od travnja do rujna.

2.2.2 Vrste meda u gorskom području

Medun od smreke (*Picea abies*) je crvenosmeđe boje s uglavnom sporom kristalizacijom.

Medun od jele (*Abies alba*) je tamno sivosmeđe boje sa zelenkastim odsjajem s uglavnom sporom kristalizacijom, međutim ovisno o vrsti lisne uši ona može biti brza.

Cvjetni i livadni med – multiflorni med je od žute do smeđe boje s uglavnom sporom kristalizacijom, međutim ovisno o sastavu nektara može biti i brza. U cvjetnom medu

prevladava nektar drvenastih vrsta (stablašice i grmovi), a u livadnom nektar livadnih biljnih vrsta. Nektar se izlučuje od ožujka do kolovoza, a med se vrca od travnja do rujna.

2.2.3 Vrste meda u primorskom području

Med od ružmarina (*Rosmarinus officinalis*) je svjetložute boje u tekućem, a bijele ili boje slonovače u kristaliziranom stanju. Sklonost kristalizaciji je umjerena. Nektar se izlučuje tijekom ožujka, a med se vrca u travnju.

Med od mandarine (*Citrus unshiu*) je svijetložute do narančaste boje s umjerenom kristalizacijom. Nektar se izlučuje krajem travnja i početkom svibnja, a med se vrca krajem svibnja.

Med od kadulje (*Salvia officinalis*) je svijetlo do tamno jantarne boje sa zelenkastim odsjajem, a zbog spore kristalizacije dulje ostaje u tekućem stanju. Nektar se izlučuje u svibnju, a med se vrca u lipnju.

Med od drače (*Paliurus spina christi*) je svijetlo do tamno jantarne boje. Sklonost kristalizaciji je umjerena. Nektar se izlučuje polovinom svibnja, a med se vrca u lipnju.

Medun od maklena (*Acer monspessulanum*) je smeđe do tamnosmeđe boje s crvenkastom nijansom. Sklonost kristalizaciji je spora te med dugo ostaje u viskoznom stanju. Pojava medne rose je u lipnja, a vrcanje meduna u srpnju.

Med od lavande (*Lavandula* spp.) je slamnatožute do svjetlojantarne boje u tekućem, a bijele do bež sa žutim nijansama u kristaliziranom stanju. Sklonost kristalizaciji je umjerena. Nektar se izlučuje krajem lipnja i u srpnju, a med se vrca krajem srpnja.

Med od vriska (*Satureja* spp.) je svijetlo do tamno jantarne boje, a zbog spore kristalizacije dulje ostaje u tekućem stanju. Nektar se izlučuje krajem srpnja i u kolovozu, a med se vrca početkom rujna.

Med od vrijesa (*Erica* spp.) je smeđe do tamnosmeđe boje s narančasto crvenom nijansom. Sklonost kristalizaciji je izrazito brza. Nektar se izlučuje krajem rujna i u listopadu, a med se vrca krajem listopada.

Med od planike (*Arbutus unedo*) je jantarne boje u tekućem, a boje lješnjaka do smeđe sa sivozelenim nijansama u kristaliziranom stanju. Sklonost kristalizaciji je umjerena. Nektar se izlučuje od listopada do prosinca, a med se vrca u studenom i prosincu.

Cvjetni i livadni med – multiflorni med je od žute do smeđe boje s uglavnom sporom kristalizacijom, međutim ovisno o sastavu nektara može biti i brza. U cvjetnom medu prevladava nektar drvenastih vrsta (stablašice i grmovi), a u livadnom nektar livadnih biljnih vrsta. Nektar se izlučuje od ožujka do kolovoza, a med se vrca od travnja do rujna.

3. POSEBNE KARAKTERISTIKE PROIZVODA

3.1. Podrijetlo glavnog sastojka (meda)

Sve se faze u proizvodnji (paša i vrcanje) i skladištenje meda moraju se odvijati u istoj državi.

3.2. Kvaliteta glavnog sastojka (meda)

U procesu proizvodnje meda udio vode ne smije biti viši od 18,5 % za sve vrste meda s izuzetkom meda od vriska (*Satureja* spp) i vrijesa (*Erica* spp) kod kojih može biti do 19%. Sadržaj hidroksimetilfurfurala (HMF-a) ne smije biti viši od 30 mg/kg meda za sve vrste meda.

Potrebno je voditi evidenciju o ispitnim izvješćima analize za svaku vrstu meda.

3.3. Hranidba životinja (pčela)

U procesu proizvodnje meda za vrijeme pčelinjih paša nije dozvoljeno prihranjivanje pčelinjih zajednica medno šećernim pogačama i šećernim sirupima.

Za prihranu pčelinjih zajednica u vrijeme paše nema opravdane potrebe jer se hrana pčelama osigurava iz prirodnih pašnih resursa.

Potrebno je voditi evidenciju o prihrani pčela kada nema prirodne pčelinje paše, kada je pčelinja zajednica bez hrane i u vrijeme nepovoljnih vremenskih prilika.

3.4. Tretiranje pri skladištenju i transportu

Med se mora čuvati u tamnom i prozračnom prostoru u ambalaži namijenjenoj za čuvanje meda. Zabranjuje se zagrijavanje mikrovalovima kao i dekrystalizacija na temperaturama većim od 40 °C. Dozvoljena je samo jedna dekrystalizacija po određenoj šarži meda.

Na taj način se osigurava dugotrajnije očuvanje nutritivnih vrijednosti meda i sprječavanja povećanja HMF-a do kojega može doći uslijed prekomjernog izlaganja temperaturi iznad 40 °C.

Potrebno je voditi evidenciju o dekrystalizaciji onih medova za koje je ista potrebna.

4. OPIS SUSTAVA SLJEDIVOSTI KROZ CIJELI POSTUPAK PROIZVODNJE

Nacionalnim sustavom kvalitete poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda „Dokazana kvaliteta“ omogućuje se donošenje obveznog sustava sljedivosti kojim se sirovine povezuju s krajnjim proizvodom.

Korisnik Sustava mora udovoljavati svim odredbama ove Specifikacije te prije stavljanja meda na tržište, med mora biti označen znakom "Dokazana kvaliteta."

Na pčelinjaku se mora omogućiti praćenje sustava sljedivosti radi jamčenja sljedivosti podataka i njihove usklađenosti s ovom Specifikacijom. Sve se faze u proizvodnji (paša i vrcanje) i skladištenje meda moraju se odvijati u istoj državi.

Sustavom se sljedivosti mora omogućiti praćenje podataka o:

- a. pčelinjaku
- b. kapacitetu proizvodnje
- c. količini krajnjeg proizvoda koji je utvrđen smjericama „Dokazane kvalitete“.

Sustavom će se sljedivosti omogućiti praćenje podataka o:

- a. pčelaru
- b. kapacitetu proizvodnje
- c. količini meda koji je proizveden i pakiran tijekom godine dana,
- d. količini meda koji je proizveden i pakiran te označen oznakom ili serijom tijekom godine dana
- e. broju pčelinjih zajednica

Sustav sljedivosti proizvodnje meda u nacionalnom sustavu kvalitete vrši se putem dokumentacijskog sustava koji bilježi podatke o svim dionicima u lancu proizvodnje. Stoga se sve faze proizvodnje (paša, vrcanje, pakiranje) moraju provoditi isključivo na definiranom području proizvodnje, a kako bi se osigurala sljedivost proizvođači moraju voditi podatke o:

- proizvođaču (ime i prezime, adresa, kontakt)
- pčelinjaku, lokaciji paše i pčelinjim zajednicama (stacionirani pčelinjak, a u slučaju selećeg pčelinjaka navesti datum dolaska i odlaska s lokacije, broj pčelinjih zajednica)
- tehnološkim postupcima na pčelinjaku (prihrana, provedba zdravstvene zaštite na pčelinjim zajednicama)
- vrcanju i količini meda (datum početaka i završetka vrcanja, količine proizvedenog meda)
- punjenju i distribuciji (oznaka lota, broj napunjenih jedinica, količina punjenja, rok trajnosti)

4. 1. Označavanje i pakiranje

Označavanje znakom „Dokazana kvaliteta“, treba se obavljati isključivo na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i punionicama meda.

Korisnik Sustava mora udovoljavati svim odredbama ove Specifikacije te prije stavljanja proizvoda na tržište svaka pretpakovina meda mora biti označena znakom „Dokazana kvaliteta“.

4. 2. Vođenje evidencije

Svi dionici koji su uključeni u Sustav obvezni su voditi evidencije i zapise prema pojedinačnim kriterijima ove Specifikacije. Oblik zapisa na evidencijskim listovima nije propisan.